

dunct midden in den stroom van de historische en literaire ontwikkeling van het Oostersch-Griekse geestesleven. Zij is een menselijk product.

Uit het absoluut karakter der Schrift vloeit voor den rechtzinnige voort, dat de Schrift in zich zelf, objectief beschouwd, daargelaten of zij geloof vindt, Gods Woord is. God spreekt immers in de Schrift, daarop rust het geloof. Daartegenover neemt hij positie in de subjectiviteit. Niet God spreekt tot menschen, maar menschen uit een bepaalden tijd spreken tot hun tijdgenooten van hunnen God. En eerst ons geloof maakt de Schrift voor ons tot Gods Woord.

Eindelijk, wie gelooft in de ingevang der Schrift, aanvaardt ze als een geheel. Voor hem is de Schrift een eenheid, waarin geen werkelijke tegenstrijdigheden voorkomen. De rechtzinnige opvatting is, zegt Niebergall, centripetaal, middelpuntzoekend. Daarentegen huldigt hij de vrijzinnige gedachte, die de eenheid der Schrift loochent, slechts schriften kent en geen Schrift. Centrifugaal, middelpuntvliesend valt in de Schrift alles uiteen. Het Oude Testament gaat in een andere richting dan het Nieuwe, de apostolische geschriften streven weg van het Evangelie, bovenal gaat Paulus een anderen koers dan Jezus. Alle eenheid lost zich op in de veelheid. „Den oudgeleovigen, wier eerbied aan het heilige bybelboek hangt, mag het hart wel bloeden“, zegt hij met prijszwaardig medegevoel!

Zoo stelt hij de beide uitersten tegenover elkaar. Hij weet wel, dat daartusschen nog eenige groepen gevonden worden, die een middenweg zoeken. Zij hebben met het geloof in de goddelijke ingevang der Schrift gebroken, maar, zoals Niebergall opmerkt, en bijzonder interessant vindt, zij scharen en schipperen om nog zooveel mogelijk van de oude opvatting te redden, trouwe pietistvolle menschen als zij zijn. Ze hebben zoo hun geliefde phrases „De Schrift is niet Gods Woord, maar zij bevat Gods Woord; of: „de Schrift is de oorkonde der goddelijke openbaring“. Maar daarvan houdt hij niet, waarin wij hem wel bijvalen willen. Echter wil hij ook niet met ons in de Schrift een organisme zien. Hij loochent immers de eenheid der Schrift, in plaats van met een organisme, dat door één levenswet beheerscht wordt en groeit, vergelijkt hij de Schrift liever met de aarde, die opgebouwd is uit onderscheiden lagen, oudere en jongere, die soms ook nog door elkander gescheven zijn.

Uit alles merken we wel, dat Niebergall helemaal niet onze vertrouwde leidsman kan zijn, en dat wij vaker van hem zullen kunnen leeren, hoe wij de Schrift niet moeten gebruiken dan hoe wel. Wij kunnen begrijpen, dat de vraag rijst: maar wat kan zoo iemand met de Schrift beginnen, als hij ze niet als Gods Woord, dus als de waarheid, aanvaardt? De waarheid echter interesseert hem niet, hij let slechts op de waarde der Schrift, haar praktische bruikbaarheid voor onze dagen, op haar gedachten, die nog het leven verhelderen, haar normen en regels die nog aan het menschenkind stuur kunnen geven. Hij vindt in de Schrift motieven, die een mensch tot daden prikkelen en quistieven, die hem in smart en tegenspoed rust geven. Het waarheidsgehalte der Schrift bezemt hem geen belang in. De praktijk is hem alles.

Wij moeten, zoo zegt hij, vooreerst weten wat wij willen. Dan de toestanden kennen van het menschen hart en van de samenleving. En eindelijk ook weten, door welke middelen wij die toestanden maken kunnen tot wat wij willen, dat ze worden. Wie niet op de onderscheiden toestanden ingaat, of wie slechts idealen voorhoudt en niet den weg wijst om ze te bereiken, is al een zeer onpraktische prediker. De prediker wakte geestdrift voor levensidealen en wijze den weg om ze na te jagen. En de Schrift kan hem daarbij prachtig materiaal verschaffen. Vooral in het Nieuwe Testament zijn krachten en woorden opgetast, als in geen ander boek der wereld. En hoe dieper men komt, des te meer ziet men hoe diep het is.

Zoo bezit de Schrift, wier ingevang hij loochent, toch voor hem bruikbaarheid. Vooral de in de Schrift voorkomende personen met hun denken en zeggen en doen zijn voor hem van groote betekenis. Hij zegt met Luther: Wij willen de heiligen in het hart zien, om hun rijkdom voor ons te ontsluiten. Hij meent zelfs, zooals meederen het met hem meenen, dat hij zoo aan de Schrift allen eerbied bewijst. Men kan kritisch geen steen op den anderen laten en toch diep in het hart vol eerbied tegenover de verzameling geschriften staan, en zeggen: waarlijk, God is aan deze plaats. En men kan elke letter verdedigen en van dezen diepen eerbied niets hebben. Wat wij in ons land ook wel eens gehoord hebben. De macht der zelfmisleiding is groot.

De betekenis van de laatste woorden is ieder wel duidelijk. Inderdaad, wie door menschen als Niebergall de positie ziet afhaken, kan hem dankbaar zijn voor de min of meer ruwe eerlijkheid en voor de wetenschappelijke consequentie, die hij daarbij aandurft. Want hij kan velen duidelijk maken, dat er een grenslijn ligt tusschen vrijzinnig en rechtzinnig, ook tusschen ethisch en gereformeerd.

Over Niebergall en zijn denkbeelden, zijn „quietieven en motieven“ en heel zijn standpunt is ook geschreven in Prof. Hoekstra's Gereformeerde Homiletiek.

De naam Gods, het asiel der traagheid.

In de Pernissche Kerkhede wordt geciteerd uit „De Zondagsbode“. Dit, blijkbaar in dit geval — want er zijn ettelijke „zondagsbode“ in deze landen — hervormde orgaan, schreef, gelijk ik uit Pern. Kb. bemerkte:

„Men (d.i. de mannen der Afscheiding) sloeg in eigen wijsheid de handen uit tot kerkherstel en genas de breuke der dochter Sions op het lichtst en verstand niet, dat God er aan te pas moet komen, om Zijn Kerk te verlossen van haar ellende.“

O, neen, ik lach daar niet om. Er zijn in de Herv. Kerk menschen, die ik hoogacht, en die óók meenen, dat zij in het kerkelijk geding niet het recht hebben, iets anders te doen, dan hun daden, woorden en werken zoo schikken en richten, dat de reformatie der Herv. kerk, waarop zij hopen, thans nog niet doorbreken zal. Zij hebben er voor over, een tijdlang bewust te doen, wat hun inzicht omtrent wat Gods eisch wil, of verbiedt, hun als ongeoorloofd doet voorkomen, en hopen, dat het in hun geval geoorloofd is, momenteel en tijdelijk tegen het geweten te handelen. Zulke meening deel ik in geen deele, maar ik kan die menschen verstaan.

Iets anders wordt het evenwel, als men, om die opinie in zijn binnenste te beveiligen, anderen gaat vervolgen met laster. Zoo is het hier. Een uiting, als van deze enkele regels is daarom de moeite waard, omdat er een bepaald blad is — De Gereformeerde Kerk — dat zich bewust tot taak stelt de vaderlandse broeikas te zijn, waarin dergelijke theologische vruchten worden rijpgestoomd langs dan ook uiterst kunstmatigen weg.

De Pern. Kb. teekent bij deze woorden van De Zondagsbode aan:

Men leste op de gepatenteerde woorden!

Had de „Zondagsbode“ redacteur nauwkeurig kennis genomen van de levensbeschrijving van de door hem besmaalde en besmaurde Vaders der Scheiding, dan zou hij zich wel even bedacht hebben, alvorens zoo smadelijk en smalend te schrijven.

De Scheiding van 1834 is niet een werk van menselijke berekening, maar een arbeid, waarvan de kiem ontsproot uit het wedergeboren hart, waar de vlam ontgleide van het zuivere belyden der Schriftwaarheden. Dit heiligen groeide en gloorde uit tot een belevan van de hervonden waarheid, die weldra het woord der prediking overstraalde en doorgelands als een wonder Gods.

Hervonden waarheid!

Men kan ook tot deze en dergelijke bestrijders van de Afscheiding en van de Dolantie (want deze wordt natuurlijk met gelijksoortige „argumenten“ bestookt) zeggen: indien „God er aan te pas moet komen“, en indien dat dan beteekent, dat menschen zich wachten moeten voor een eigen, ingrijpende daad, laat dan ook uwerzijds alle werk los, en zie, wat er van komt. Als De Cock, en als dr. A. Kuyper, uit de kerk moet gezet worden, dan moet daar toch zeker óók „God aan te pas komen“? Doe dan niets, en wacht af.

Maar dan zien we weer, dat de Herv. kerkbesturen God er helemaal niet aan te pas laten komen, maar — heel terecht — uit eigen bogen zien en doen, wat ze meenen dat noodig is: hen uitwerpen.

Het zijn allemaal kronkseldreningen, uiterst gevaarlijk, omdat ze ten eerste de algemeene nederlandsche vlucht uit het concrete zoeken, en dan voorts nog een zeer gevaarlijk quietisme prediken, dat, wanneer de volgelingen de leiders maar hensch vertrouwen — maar ze doen 't gelukkig niet — tot zeer bedenkelijke excessen leiden zou.

De algemeeneheid van deze redensmethode rechtvaardigt, dat we er even op wijzen.

De talen op den Olijberg.

„De Macedoniër“, Maart-April-nr., neemt uit „De Opwekker“ een artikel over van Dr. H. A. v. Andel, onzen medewerker van Solo (Java). Dr. Van Andel spreekt daarin over de Jeruzalemsche wereldzendingconferentie. De redacteur, ds. D. Pol, schrijft in een noot:

„De Macedoniër“ zweeg tot nog toe zoo goed als geheel over de Jeruzalemsche Wereld-Zending-Conferentie; er waren bij ons bedenkingen en bezwaren, doch tot oordeelen achten wij ons niet bevoegd, omdat toch eigenlijk alleen de ooggetuigen daartoe bekwaam zijn.

Ook na al wat er over dit onderwerp door anderen gesproken en geschreven is, achten wij rustige overdenking van Dr. van Andel's stuk van groote betekenis. De vrijheid hebben wij van den schrijver om zijn artikel geheel over te nemen.

Dr. v. Andel merkt op:

De aanblik der groote vergadering, saamgekomen uit alle oorden der wereld (uit 51 landen), overtuigde ervan, dat het woord, door Christus voor 19 eeuwen gesproken, zijn kracht niet verloren heeft. „Gaaf heen in de geheele wereld.“ En hier kwamen uit de geheele wereld afgevaardigden van groote scharen van Christgelovigen tot Hem terug als om opnieuw Zijn stem te hooren en van Hem te vragen, hoe zij verder Zijn werk hebben te doen. En toch, welk een klein deel van „de geheele wereld“ heeft thans nog de kennis van Christus ontvangen! Negentien eeuwen! Waarlijk onze harten mochten daar wel vervuld worden van ootmoedige beschaamdheid.

Toch heeft nimmer te voren „de geheele wereld“ zoo klaar binnen den gezichtskring der Kerk gelegen als in onzen tijd. De versnelling van het wereldverkeer, de wonderen der techniek in telegraaf en radio en luchtvaart, hebben de wereld verkleind en binnen den gezichtseinder van velen getrokken. Voor de Kerk bracht dit een dieper besef van haar taak; naarmate de wereld kleiner werd, werd de roeping der Kerk grooter. In vorige eeuwen was niet denkbaar een leuze als die der Studenten-Zending-beweging: „de Evangelisatie der wereld gedurende den levenstijd van dit geslacht“. Er mag iets van stouten, Amerikaan-

schien ondernemingsgeest in geklonken hebben, men kan er toch ook een klank des geloofs in hooren. De 20ste eeuw is de eeuw der wereldzending. Zelfs de groote oorlog, die het „Christelijk Westen“ in zijn grondslagen schokte en die grondslagen blijvend havende, heeft het Christendom niet in zijn grondslagen geschokt. De grondslagen van het Christendom liggen dieper dan het wereldgebeuren, omdat Christus Zelf die grondslag is. En ondanks al de fatale gevolgen van den oorlog voor het maatschappelijk leven der volken, heeft het Zendingswerk zich gehandhaafd en uitgebreid.

Die oorlog heeft de oogen der wereld meer geopend voor de betekenis der niet-Christelijke volken, van de niet-blanke rassen. En het natuurlijk inzicht draagt ook voor het geestelijke vrucht. In Zendingskringen wordt de betekenis der Inlandische Kerken beter erkend. Jeruzalem vertoont daarvan de duidelijke teekenen. In Edinburg was vrijwel alleen de Zendingsmacht aanwezig; zendinge Kerken en genootschappen hadden hun vertegenwoordigers gezonden. Maar in Jeruzalem waren in grooten getale saamgebracht de vertegenwoordigers der jongere Kerken. De Kerken op het Zendingveld beginnen mee te tellen en mee te spreken. In het Zendinggeheel wordt voor de Inlandische Kerken een groote en betekenisvolle plaats ingeruimd.

Waaruit heel de wereld vertegenwoordigers samen komen, wordt zwaar gevoeld het verschil van taal. Bij een wereldtaak hoort eigenlijk een wereldtaal. Een wereldzendingconferentie gevoelt de behoefte aan het talenwonder van den Pinksterdag. En niet alleen het gezamenlijk bemaatslagen stelt den eisch der taal-eenheid. Er is een behoefte, die uit dieperen wortel opkomt, die niet slechts het praktisch-wenselijke doch het wezenlijk-noodige in het licht stelt. De eenheid der Kerk eischt eenheid van taal; de gemeenschap der heiligen kan slechts en zal eenstemme volle opbloei in één heilige taal.

Bij een vergadering als op den Olijberg wordt de volle ontplooiing der geestelijke eenheid verhinderd door taalverschil. Het Engelsch lag als een drukende last op den geest van vele afgevaardigden uit de niet-Engelsch-sprekende volken. Soms begrepen zelfs Engelsen en Amerikanen elkander niet door hun onderlinge taalverschillen. Deze gebrokenheid van het taalbewustzijn doet ons bedenken, dat ook de eenheid der Kerk in deze bedreving slechts gebrekkig kan zijn. De Kerk van Rome, die het Koninkrijk van God thans reeds in uiterlijken vorm tracht te verwezenlijken, poogt deze moeilijkheid te overwinnen door haar één kerktaal. Maar daarmee moge zij bereiken de eenheid van de Kerk als instituut boven de geloovigen, zij plaatst tegelijkertijd de kerkelijke handelingen eenigermate buiten het bewustzijn harer leden. Wij zullen in dit door de zonde nitgeschoumd menschelijk leven, welks gebrokenheid zoo duidelijk uitkomt in de veelheid der talen, ootmoedig hebben in te wachten de verschijning van het Koninkrijk Gods, waarbij de eenheid der Kerk mede door eenheid der taal tot stand zal worden gebracht.

Het is altijd zeer gewaagd, en wetenschappelijke voorzichtigheid, meer nog: de eerbied voor de Schrift, verbiedt het, een eschatologisch beeld uit te werken, dat een lievelingsgedachte rücksichtslos uitspint in ijeren consequentie, zonder rem aan te leggen aan zijn eigen Hollands gedachten.

Toch meen ik, dat de onderstelling althans niet te gewaagd is, dat het perspectief van een wereld-eenheid, waartoe zoowel het satanische als het goddelijke werk in de wereld dringen, waarom Beest en Geest beide roepen, ieder met eigen doel, ook, laat ons zeggen, de waarschijnlijkheid, althans de mogelijkheid opent van de komst van één wereldtaal. Radiolessen in verschillende landen in het esperanto zijn ook een tijdsteken; het gaat hierbij niet om het aantal (vooralnog) van de luisterraars, noch om de momentele taalvormen van dit esperanto-brouwer — het gaat om de gedachte.

En indien een wereldtaal op het programma staat — de bijbelsche openbaringshistorie sluit deze gedachte volstrekt niet uit, maar, mits goed verstaan, vertelt zij deze m.i. veel eerder — dan zal die een wereldtaal, gelijk zooveel andere dingen, een reuzenstap zoowel naar de hel als naar den hemel zijn. Verbroedering van de actie der wereld, in haar anti-goddelijk streven, verdieping, samenbinding van de laatste, in getal kleine, maar in geloof verdiepte en gezinnende gemeente van Christus.

Wie weet, of de een of andere plaats in de wereld niet straks hen samen brengen zal, in één taal sprekende, in één taal hun gemeenschappelijke voornis lezende, of hoorende door de lucht, of waar dan ook door, en in één taal hun stervenskreet uitstortende voor het oor der wereld en voor het hart van God?

De vlieger: „voelen“, maar ook „zien“ en „tasten“.

In „De Stroom“ (vrijzinnig) schrijft J. C. A. F., reeds eerder hier geciteerd, over den naam „Jezus“ of „Christus“.

Ik neem het heele (vervolg)artikel hier over:

Tot zoover over den mensch Jezus en het Christoslot, dat hij droeg. Wat ik voor u neerschreef, is een gezichtspunt; men kan het leven van Jezus aldus beschouwen; voor mij is dit gezichtspunt het meest bevreemdend, maar ik kan nooit bewijzen, dat het geheel juist is en ik zal het werkelijk aan anderen niet opdringen.

Nu laten wij dus den historischen Jezus los en bezinnen ons op de betekenis van het woord: Christus. Dit woord heeft (buiten de eigenlijke kerkleer om; daarom bekommeren wij ons in dit artikel niet!) een

geschiedenis Koninkrijk. Die g. gelie, waar dat het ge. meesterwer. In het J. de Godsw. Hier zijn d. men gewoc synops, d. omgezet et. Hier is he. niet meer. rijk van de. van den. Christus k. komen z. „dat is he. Christus. Hier zegt J. ikheid zij. z. zijn lee. heilige Gee. lijken dood. Joh. XIV. Alle me. sluiten bij. aan bij he. de Waarhe. list Johan. Meermal. het beeld. de lezers. Daar wa. een kleine. vlieger wa. de jongen. wilde den. je vlieger. de jongen. vast omkle. ken“. Zoo. geestelijk. kondigt, n. heid verhu. mensch v. die boven. alle stoffe. de logos, kant, die. het in V.

Gij. U.

maar de. van God. King van. geestelijk. het natun. van aant. die alle. rust, naa. een myst. den in I. in de or. landen et. In onze. een gedi. ruischen.

U.

Voor o. Jan Luyk. te rust. logisch c. maar in. dezen d. beter, wa. tus). Mer. spraakge. len word. zelf heeft. het bete. het onde. zullen st. de idee. vloeiën. bijbelvoc. mensch.

Eerlijkhe. dat de s. zoodat het. hier gegev.

Maar, lo. deze gedas. beschouwen. anderen o.

toevoeging.

a. dat.

vrijzinnige.

sels gedee.

b. dat.

originaal.

c. dat i.

wordt, nu.

d. dat.

te wende.

hames o.

hames, d.